

PERSMEDEDELING

De Grote Architectenenquête deel 1

Boeiende röntgenfoto van de architect

Over de architectensector bestaan weinig harde gegevens. Nochtans staat het beroep voor ingrijpende aanpassingen en is er dus dringend nood aan facts & figures. Daarom sloegen het kunstensteunpunt Vlaams Architectuurinstituut VAI, de vzw Architecten-Bouwers, de Vlaamse architectenorganisatie NAV en de Orde van Architecten – Vlaamse Raad fv de handen in elkaar voor een diepgaande enquête bij de Vlaamse architecten. De hieruit verkregen informatie dient als ondersteuning voor het beleid en de actualisering van het beroep.

In april jongstleden werd het eerste deel van deze enquête georganiseerd. Daaraan namen maar liefst 808 architecten deel. De steekproef is representatief wat de leeftijdscategorieën en het geslacht betreft. De komende maanden wordt deel 2 van de enquête verspreid. Bedoeling is dat de enquête in de toekomst frequent wordt herhaald om tijdig nieuwe vragen en uitdagingen op te pikken, tendensen te detecteren en zo tot gefundeerde voorstellen en oplossingen te komen.

De conclusies

1 Nagenoeg alle architecten scholen zich bij.

Maar liefst 95% van de architecten volgt extra vorming of opleiding. Ruim een architect op tien (11%) maakt daar jaarlijks meer dan een week (+ 40 uur) voor vrij. Het spreekt voor zich dat deze groep ook meer uitgeeft aan vorming: in bijna een op twee gevallen meer dan 1.000 euro. Maar gemiddeld blijft de investering onder 500 euro.

Architecten hebben vooral nood aan opleiding in verband met de actuele regelgeving (73%) en de technische kennis (72%). Niet toevallig zijn dit twee thema's die als een lacune in de reguliere opleiding worden aangeduid (zie verder).

Naast het georganiseerde aanbod aan navorming schaven architecten ook individueel hun kennis en inzicht bij. Meer dan negen architecten op tien leest een of meer vakbladen. Het internet vormt voor bijna acht op tien architecten een sterk gewaardeerde bron van informatie. Architectuurboeken weten 65% van de respondenten te boeien.

2 De opleiding vertoont serieuze lacunes.

Het onderwijs blijft een zere kwestie. Als algemene vorming voldoet de opleiding voor zes architecten op tien, maar zijn dus evengoed vier architecten op tien de tegengestelde mening toegedaan. Opvallend is dat de jongere generaties over het algemeen milder zijn in hun oordeel. Wellicht weerspiegelt dat toch een zekere positieve tendens in de opleiding.

Het beeld wordt nog somberder als we naar de praktische vorming kijken. Die krijgt van bijna negen architecten op tien (86%) een onvoldoende. Gelaakt worden onder andere het gebrek aan praktijkvorming, aan aandacht voor het bureaumanagement en de financiële haalbaarheid van bouwprojecten en aan realiteitszin. Volgens heel wat respondenten ligt er een te grote nadruk op het aspect ontwerpen en blijft het opstellen van bestekken, meetstaten, lastenboeken en bouwaanvraagdossiers verweesd achter. Andere lacunes hebben betrekking op het bouwtechnisch inzicht en de kennis over materialen en detailleringen.

Drie architecten op vier vinden specialisaties in het onderwijs een uitstekend idee. Voorop staan daarbij projectmanagement, werfopvolging, ingenieurskunde, technisch vakmeesterschap en management van het architectenbureau.

3 De stage is noodzakelijk maar aan een opfrisbeurt toe.

Aansluitend op het vorige punt vinden negen architecten op tien de stage noodzakelijk voor een goede praktijkvorming. Het stelt pas afgestudeerden in staat metterdaad in aanraking te komen met het gebeuren op de bouwplaats.

Hierbij maken nogal wat respondenten wel een kanttekening. Voor hen hoeft de stage niet per definitie na de studies te vallen. Een stage tijdens de opleiding vinden ze efficiënter. Dat kan bijvoorbeeld de vorm aannemen van doorlopende werfbezoeken, of van een stagejaar tussen bachelor en master, met een tweede jaar na de master.

De Orde van architecten – Vlaamse raad fv is trouwens, in samenspraak met het onderwijs en de beroepsverenigingen van architecten, volop bezig met een herziening van de stage.

4 De architect neemt poolshoogte van de actuele architectuurecultuur.

De meeste architecten kan je niet verdenken van een kokervisie. Naaste deelname aan activiteiten van beroeps- en architectuurverenigingen (2/3de) en contacten tijdens exposities, culturele manifestaties, beurzen en studiedagen (1/3de) zijn het lezen van vakbladen (90%) en architectuurboeken (65%) en het bezoeken van tentoonstellingen (35%) belangrijk tot zeer belangrijk om op de hoogte te zijn van de actuele architectuurecultuur.

Opvallend is dat bijna zeven architecten op tien architectuurkritiek noodzakelijk vinden om op de hoogte te blijven. Vier op de tien verwacht een kritisch debat over het architectuurbeleid en de maatschappelijke rol van architectuur.

5 Creatief ontwerpen blijft een van de belangrijkste USP's van de architect.

Het creatieve ontwerp blijft een van de belangrijkste *unique selling propositions* van de architect. Bijna zeven op tien (65%) maken bewust tijd vrij om die competentie bij te schaven.

Het academische onderzoek aan de universiteiten en hogescholen is slechts bij een architect op drie bekend. Wel zijn acht architecten op tien geïnteresseerd om hierover meer informatie te ontvangen: blijkbaar is er een mismatch die met de juiste communicatie waarschijnlijk relatief gemakkelijk uit de wereld kan worden geholpen.

6 Het inkomen van de architect weerspiegelt het algemene beeld.

Het persoonlijk belastbaar inkomen van de architect is vergelijkbaar met het gemiddelde fiscale inkomen van inwoners van het Vlaams Gewest. Circa een derde van de architecten heeft een inkomen tot 20.000 euro. Iets minder dan de helft verdient tussen 20.000 en 40.000 euro.

De loonkloof tussen mannen en vrouwen is ook bij architecten zichtbaar. De inkomens van vrouwen situeren zich vooral (47%) in de laagste loonschaal. Slechts 10% van de vrouwen heeft een inkomen van meer dan 40.000 euro. Voor de mannen bedraagt dat percentage 26%.

7 De architect is bij uitstek een zelfstandige.

Negen architecten op tien zijn zelfstandige. Acht op tien hebben een eigen bureau. Voor 88% van de eigenaars van een architectenbureau vormt het bureau hun hoofdinkomen. De overige 12% haalt zijn hoofdinkomen voornamelijk uit hun werk voor een ander architectenbureau (51%) en het onderwijs (24%).

Opmerkelijk is dat een architect op vier niet samenwerkt met andere architecten binnen de architectenpraktijk of organisatie.

8 De economische crisis had weinig vat op de architect.

Architectenbureaus hebben met verve de economische crisis weerstaan. Slechts 18% van de architectenbureaus ging er sinds 2008 financieel op achteruit. Sterker zelfs, 52% van de bureaus realiseren een hogere omzet sinds de aanvang van de kredietcrisis.

Opmerkelijke cijfers toch, want een aanzienlijk aantal bedrijven had het in 2008 en 2009 moeilijk om het hoofd boven water te houden. Dit vertaalde zich in een toename van het aantal faillissementen met op jaarbasis +7% in 2008 en +17% in 2009 in Vlaanderen.

9 De Orde moet de particuliere bouwheer nog beter informeren over wat die van de architect mag verwachten.

Particulieren die een woning bouwen, zijn volgens architecten matig (39%) tot slecht (26%) ingelicht over de taken van de architect. De kennis hierover bij particuliere bouwers van niet-residentiële projecten wordt hoger ingeschat, maar blijft al bij al magertjes (43% neutraal, 29% matig, 15% slecht). Projectontwikkelaars en overheden daarentegen verschijnen volgens de architecten veel beter voorbereid op de afspraak.

Wat kan daaraan gedaan worden? Maar liefst 84% van de architecten is van oordeel dat de Orde van architecten de bouwheren nog beter moet informeren over de opdracht van de architect.

De steekproef

De Grote Architectenenquête deel 1 werd verstuurd naar 6.869 Vlaamse architecten. 808 (12%) stuurden een geldig antwoord in. Deze groep bestond voor 75% uit mannen en voor 25% uit vrouwen. Dat komt overeen met de samenstelling van het volledige architectenkorps, te weten 70% mannen en 30% vrouwen in Vlaanderen.

Wat de leeftijdscategorieën betreft, bestond de grootste groep uit respondenten van 30 tot en met 39 jaar (31%). Daarna volgden de groep van de 50-59 jarigen (24%), en die van de 40-49 jarigen (21%). Algemeen mogen we stellen dat de spreiding van de respondenten goed verdeeld was voor de leeftijden onder 60 jaar.

Parallel aan het gehele architectenkorps, zijn de meeste respondenten (91%) zelfstandige.

Noot voor redactie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:
Jennifer Vandermosten
Tel: 02/643.62.08
E-mail: info@architectenenquete.be